

[\(/\)](#)

Inventaris

VASTGESTELDE ARCHEOLOGISCHE ZONE

Historische stadskern van Dendermonde

vastgestelde archeologische zone van 19-02-2016 tot heden

ID: 11883 URI: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11883>

de Vlaamse overheid

uitgegeven door [het agentschap Onroerend Erfgoed](https://www.onroerenderfgoed.be/)
(<https://www.onroerenderfgoed.be/>)Onroerend
Erfgoed

Besluiten

[Privacyverklaring](https://www.onroerenderfgoed.be/privacyverklaring)
(<https://www.onroerenderfgoed.be/privacyverklaring>)[Juridische informatie](https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-informatie)[Historische stadskern Dendermonde \(<https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-informatie/besluiten/5881>\)](https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-informatie/besluiten/5881)**vaststellingsbesluiten:** 19-02-2016 ID: 5881

Rechtsgevolgen

i Meer informatie over de rechtsgevolgen van vaststellingen vind je op [onze website](https://www.onroenderfgoed.be/juridische-gevolgen-van-een-vaststelling) (<https://www.onroenderfgoed.be/juridische-gevolgen-van-een-vaststelling>).

Alternatieve namen

Termonde

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Dendermonde

Deelgemeente

Dendermonde

Straat

Onbepaald

Locatie

Dendermonde (Dendermonde)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

1 560 923m²

Typologie: [stadsomwallingen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1159) (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1159>),
[steden](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1065) (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1065>)

Datering: [middeleeuwen](https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1227) (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1227>),
[nieuwe tijd](https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1236) (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1236>)

Beschrijving

De historische stadskern is een immense en complexe archeologische zone die het resultaat is van een eeuwenlange intense bewoning binnen de stedelijke grenzen, meestal een

omwalling. De stadsplattegrond kent een cumulatief karakter en verschillende fasen, met een oude nederzettingskern die soms teruggaat op een vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid. Voor de afbakening is in eerste instantie gekeken naar het 19de-eeuwse gereduceerde kadaster omdat dit de eerste nauwkeurige kadasterkaart is die nog een tijdsbeeld geeft van voor de industrialisering.

Aanduiding van Is de vaststelling van

Historische stadskern van Dendermonde

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140019>)

Dendermonde (Dendermonde)

Deze zone omvat de historische stadskern van Dendermonde.

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Historische stadskern van Dendermonde* [online],
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11883>
(<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11883>) (geraadpleegd op 11 december 2025).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? [Meld het ons via het contactformulier \(/contact?uri=https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11883\)](#).

[\(/\)](#)

Inventaris

ERFGOEDOBJECT

Grote Markt

bouwkundig element

ID: 125558 URI: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/125558>

de Vlaamse overheid

uitgegeven door [het agentschap Onroerend Erfgoed](https://www.onroenderfgoed.be/) [Privacyverklaring](https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring)
(<https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring>)Juridische informatie
[oer](#)Onroerend
Erfgoed

Juridische gevolgen

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Grote Markt
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/130507>)
Deze vaststelling is geldig sinds 20-06-2023
- is aangeduid als beschermd stads- of dorpsgezicht, intrinsiek Grote Markt
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/8479>)
Deze bescherming is geldig sinds 07-06-1996
- omvat de aanduiding als beschermd monument Grote Markt
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/8512>)
Deze bescherming is geldig sinds 05-01-2004

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Dendermonde

Deelgemeente

Dendermonde

Straat

Grote Markt

Locatie

Grote Markt (Dendermonde)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

12 946m²

Bewaringstoestand

Bewaard

Erfgoedwaarde

Aanwezig

Links

[Grote Markt, Dendermonde | Het ontstaan van de Grote Markt in... | Flickr](#)
[\(https://www.flickr.com/photos/erfgoed/4471147486\)](https://www.flickr.com/photos/erfgoed/4471147486/)

Typologie: [apotheken \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/26\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/26), [burgerhuizen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/89\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/89), [cafés \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/91\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/91), [gerechtsgebouwen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/160\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/160), [herbergen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/187\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/187), [herenhuisen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/188\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/188), [lakenhallen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/260\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/260), [marktplaatsen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/281\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/281), [stadhuizen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/402\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/402), [stadswoningen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/409\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/409), [vleeshallen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/475\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/475), [winkels \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/517\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/517)

[Sterck, Alexis \(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4587\)](https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4587) (Ontwerper)

[Inventarisatie bouwkundig erfgoed Dendermonde \(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/498\)](https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/498) (geografische inventarisatie: van 01-12-1999 tot 31-12-2010)

[Omzetten van geografische fiches \(https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1269\)](https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1269) (synchronisaties: van 01-10-2018 tot 31-12-2018)

Beschrijving

De Grote Markt is centraal gelegen midden de historische stadskern van Dendermonde. De markt lag voor de burcht, de verblijfplaats van de heren van Dendermonde, en maakte zeer waarschijnlijk deel uit van het kasteelplein. Vermoedelijk kwam het marktplein in dezelfde periode als het slot tot stand, wat het ontstaan van deze historische locatie minstens in de 11de eeuw plaatst. Al in de 14de eeuw was het plein uitgegroeid tot een centrale ontmoetings- en marktplaats waar stedelijke afkondigingen en landelijke verordeningen afgeroepen en de rechtspleging voltrokken werd. De belangrijkste bestuurlijke, juridische en handelsfuncties werden gegroepeerd rond het marktplein, waarvan het Vleeshuis en het stadhuis de meest herkenbare getuigen zijn.

De Grote Markt vervult tot op heden haar centrumfunctie. De beeldbepalende halve maanvorm met gekasseide aanleg die de markt karakteriseert, gaat volgens cartografisch materiaal minstens terug tot de 17de eeuw en versterkt het historiserende uitzicht en markt karakter van de Grote Markt.

Te Dendermonde werd mogelijk al sinds de 11de eeuw de weekmarkt op de Grote Markt ingericht. Dit marktplein, gelegen aan de linkeroever van de Dender, paalde in die periode in het oosten aan de Visgracht en de Dender met de burcht van de heren van Dendermonde op een klein eilandje. In het noorden lag mogelijk al de kerkgracht. De west- en zuidzijde van de marktplaats was afgezoomd met particuliere woningen. Aan of in de nabijheid van het marktplein werden ook de belangrijkste gebouwen ingeplant. Zo werd er in de vroege middeleeuwen de Sint-Niklaas en Sint-Joriskapel opgericht; in de 13de eeuw werd het Vleeshuis gebouwd en in de 14de eeuw werd de hal voor de lakenwevers, het latere stadhuis opgetrokken. De markt bleef doorheen de eeuwen een belangrijk bestuurlijk, juridisch en handelscentrum met vestiging van de bijhorende herbergen en bewoning door gegoede families.

De eerste vermeldingen van "de marct" dateren reeds uit 1308. De markt lag vrij laag zodat in 1546 besloten werd het grondniveau aanzienlijk op te hogen. De archiefbronnen vermelden dat zand uit Grembergen werd aangevoerd en een beroep werd gedaan op Gentse kasseiers. In functie van de uitbetaling werd de markt in detail opgemeten door twee gezworen landmeters. Deze beschrijvingen doen vermoeden dat de Grote Markt al in de 16de eeuw gekasseid was. Op 19de-eeuwse tekeningen en prentbriefkaarten is deze klassieke kasseiverharding nog steeds te herkennen.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog bezetten de Duitse troepen de stad op 4 september 1914, na een spoor van vernieling achtergelaten te hebben in Sint-Gillis-bij-Dendermonde en Lebbeke. De stad werd vervolgens gedurende drie dagen stelselmatig geplunderd en in brand gestoken, met uitzondering van de hoekgebouwen en aangeslagen complexen. Omdat het Belgische leger van op de linkeroever van de Schelde weerstand bood, werd de stad op 17 en 29 september andermaal beschadigd door het aanhoudende artillerievuur en bombardementen. Een plan van stadsarchitect Alexis Sterck (Dendermonde) opgemaakt circa 1915 waarbij de vernielde panden in kaart worden gebracht, toont de omvang van de Duitse vernielzucht. De gespaarde panden bevonden zich buiten de stad, de andere dankten hun redding aan hun al dan niet tijdelijk militair nut. Zo dienden enkele privéwoningen onder meer op de Grote Markt als onderkomen voor Duitse officieren. De kerken en enkele minder belangrijke volkswijken werden ongemoeid gelaten.

Het huidige voorkomen van de Grote Markt wordt bepaald door de symbiose van historische bebouwing en 'nieuwbouw' in wederopbouwstijl. De gespaarde historische gebouwen, waarvan enkele opklimmen tot de 17de eeuw, herinneren stilistisch en typologisch aan de verdwenen bouwstijlen die het plein karakteriseerden. Andere zijn illustratief voor de 19de-eeuwse bouwevolutie waarbij woningen werden samengevoegd of waarbij lagere volumes van een extra bouwlaag en bepleisterde lijstgevel werden voorzien.

De beeldbepalende gebouwen in wederopbouwstijl werden ter vervanging van vernielde panden ingeplant op de historische site van de Grote Markt. Hierbij werd rekening gehouden met de oorspronkelijke rooilijn en perceelgrenzen. De realisatie van deze 'invularchitectuur' getuigt van de historiserende visie op de wederopbouw, waarbij een romantisch beeld van een historisch ontwikkelde bebouwing gesuggereerd werd. Het is een representatief voorbeeld van gevelarchitectuur in een kwalitatief hoogstaande regionalistische

wederopbouwstijl ontleend aan een op neostijlen gebaseerde romantisch-decoratieve architectuur. Die architectuur moest een laatmiddeleeuws straatbeeld waarbij de visuele

eenheid en het pittoreske primeerde evoceren.

Het huizenblok aan de Grote Markt nummer 33-34-35-36-37-38 dat paalt aan het Vleeshuis en de scheiding vormt tussen de Grote Markt en de Kerkstraat, is het enige ensemble in Dendermonde dat in de jaren 1920 volgens een voorgeschreven geveltypologie als geheel werd ontworpen. Het vernielde woningblok bestond uit acht historisch erg verschillende panden waarvan sommige benamingen tot de 14de eeuw opklimmen. Dit bouwblok werd zo goed als integraal vernield in september 1914 waardoor de visuele afscheiding van de Grote Markt van de Kerkstraat verdween en de perceptie van het centrale marktplein volledig wijzigde. Het eerste schetsontwerp van stadsarchitect Alexis Sterck van 1915 voor de heropbouw van deze rij woningen met behoud van de bestaande percellering werd niet uitgevoerd. Het bijgestuurde project van 1920 werd in 1921 in uitvoering gebracht. Het is een representatief voorbeeld van een nostalgische, geïdealiseerde visie op een historisch gegroeid bouwblok. Architect Sterck ontwierp een ensemble gaande van neotraditionele bakstenen trapgevels tot neobarokke klokgevels met uitgewerkte vrijstaande voor- en achtergevels en zelfs een driegevelwoning ter hoogte van het Justitieplein.

In 2003-2004 werd de Grote Markt heraangelegd met medewerking van kunstenaars Harold Van de Perre (Sint-Gillis-bij-Dendermonde) en Walter Brems (Hamme). Voorafgaand werd archeologisch onderzoek uitgevoerd door de stad Dendermonde in samenwerking met het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) en de provinciale dienst Cultuurpatrimonium en Monumentenzorg.

- Stadsarchief Dendermonde, Modern gemeentearchief Dendermonde, 571.1/5.
- Vlaamse Overheid, Ruimte & Erfgoed, Afdeling Oost-Vlaanderen, Onroerend erfgoed, archief.
- BUYSE P., MEGANCK L., VANDEWEGHE E. & VERVOORT R., *De Grote Markt van Dendermonde van boven tot onder bekeken*, Gent, 2007.
- DEMEY A., *Interbellum architectuur in Oost-Vlaanderen*, Gent, 1990, p. 12.
- DE VLAMINCK A., *De stad en de heerlijkheid van Dendermonde. Geschiedkundige opzoekingen*, (heruitgave) Staden, 1998.
- SMETS M. & VERBRUGGEN K., *De wederopbouw van Dendermonde als constructie van een artificieel decor*, in *M&L*, II, 5, 1983, p. 9-19.
- VERBRUGGEN K., *De wederopbouw van Dendermonde na 1914*, onuitgegeven eindverhandeling Katholieke Universiteit Leuven, afdeling Architectuur, 1981.
- STROOBANTS A., *Dendermonde 1898-1914 op prentbriefkaarten*, Dendermonde, 1995, p. 80-85.
- STROOBANTS A., *Door het vuur gespaard. Bouwkundige resten van het vooroorlogse Dendermonde*, Dendermonde, 1999, p. 16-19.
- STROOBANTS A., *Markten te Dendermonde*, Dendermonde, 1997.

Bron: BOGAERT C., DUCHÊNE H., LANCLUS K. & VERBEECK M. 2006: Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie Oost-Vlaanderen, Gemeenten: Berlare, Buggenhout, Lebbeke, Waasmunster, Hamme en Zele, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 20n, onuitgegeven werkdocumenten.

Auteurs: [Verbeeck, Mieke \(https://id.erfgoed.net/auteurs/31\)](https://id.erfgoed.net/auteurs/31); [Duchêne, Helena \(https://id.erfgoed.net/auteurs/72\)](https://id.erfgoed.net/auteurs/72)

Datum: 2001

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE)
(<https://id.erfgoed.net/auteurs/501>)

Relaties

Omvat

Afspanning en herberg Het Gulden Hoofd

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49014>)

Omvat

Apotheek (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49001>)

Omvat

Burgerhuis De Schouder (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48993>)

Omvat

Burgerhuis Den Duyts (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48992>)

Omvat

Burgerhuis deurwaarder Fr. D'Hondt
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48996>)

Omvat

Burgerhuis in neobarok (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49000>)

Omvat

Burgerhuis met winkel (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48997>)

Omvat

[Burgerhuis Navicula](https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48995) (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48995>)

Omvat

[Burgerhuis ontworpen door Alexis Sterck](https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49005)
(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49005>)

Omvat

[Burgerhuis ontworpen door Maurice de Waepenaert](https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49002)
(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49002>)

Omvat

[Burgerhuis ontworpen door Paul Saintenoy](https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48998)
(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48998>)

Omvat

Café Den Ouden Tinnen Pot

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49007>

Omvat

Café ontworpen door Alexis Sterck

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49006>

Omvat

Café ontworpen door Alexis Sterck

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49009>

Omvat

Gerechtsgebouw (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48167>)

Omvat

Herberg De Pelikaan (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49003>)

Omvat

Herberg Den Tinnen Pot (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49008>)

Omvat

Herenhuis textielabrikant Clément Ramlot
(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48994>)

Omvat

Herenhuis weduwe Geerinckx
(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48990>)

Omvat

Hoekhuis met café Het Schaak

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48991>

Omvat

Hoekhuis met café Sint-Joris

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49010>

Omvat

Hoekhuis met taverne Den Ooievaar

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48988>

Omvat

Hoekhuis met winkel (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49004>)

Omvat

Lakenhal en stadhuis van Dendermonde

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49012>

Omvat

Lijnwaadwinkel van Peero - De Caluwé

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48989>

Omvat

Neotraditioneel burgerhuis

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48999>

Omvat

Stadswoning <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48987>

Omvat

Vleeshuis (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49016>)

Is deel van

Dendermonde (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14432>)

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Grote Markt* [online],
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/125558>
(<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/125558>) (geraadpleegd op 11 december 2025).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche?
Meld het ons via het contactformulier (/contact?uri=<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/125558>).

[\(//\)](#)

Inventaris

ERFGOEDOBJECT

Historische stadskern van Dendermonde

archeologisch geheel

ID: 140019 URI: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140019> **de Vlaamse overheid**uitgegeven door [het agentschap Onroerend Erfgoed](https://www.onroenderfgoed.be/)
(<https://www.onroenderfgoed.be/>)Onroerend
Erfgoed[Privacyverklaring](https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring)
(<https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring>)[Juridische informatie](https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie)
(<https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie>)

Juridische gevolgen

- is aangeduid als vastgestelde archeologische zone Historische stadskern van Dendermonde (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11883>)
Deze vaststelling is geldig sinds 19-02-2016

Alternatieve namen

Termonde

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Dendermonde

Deelgemeente

Dendermonde

Straat

Onbepaald

Locatie

Dendermonde (Dendermonde)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

1 560 923m²

Bewaringstoestand

Bewaard

Erfgoedwaarde

Aanwezig

Typologie: stadsomwallingen (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1159>).

steden (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1065>)

Datering: middeleeuwen (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1227>),

nieuwe tijd (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1236>)

AZ-project historische stadskernen

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1145>) (bureauonderzoek, inventarisatie: van 2010 tot 2014)

Beschrijving

Algemene Beschrijving

Het ontstaan en de historische evolutie van de Oost-Vlaamse stad Dendermonde wordt voor een groot deel bepaald door haar ligging bij twee rivieren, namelijk de Schelde en de Dender. De stad situeert zich in het overgangsgebied tussen de zandstreek in het noorden en de zandleemstreek in het zuiden, maar bevindt zich grotendeels op alluviale bodems van beide rivieren. In de directe omgeving van de historische kern, buiten het alluvium bevinden zich hoofdzakelijk zandleembodems (droge lichte, matig droge, droge en matig natte zandleembodems) en enkele matig droge en matig natte lemige zandbodems die lokaal opduiken. In het alluvium van beide rivieren komen sterk en zeer sterk gleyige kleibodems voor. De historische kern is gelegen in een laag gebied variërend tussen 4,5 m en 7 m TAW. Door de uitgestrekte bebouwde oppervlakte is de oorspronkelijke microtopografie en bodemgesteldheid in de oudste stadskern niet gekend. Op het gewestplan staat de historische kern bijna volledig ingekleurd als woongebied, met enkele kleinere gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut. De oostelijke, zuidelijke en westelijke stadsranden, waar zich relictten van de voormalige bastions en bijhorende waterpartijen situeren zijn als parkgebieden en gebieden voor dagrecreatie ingekleurd.

Archeologische nota

Over het pre-middeleeuwse Dendermonde zijn weinig gegevens gekend. Wel is er een hele reeks eind 19de- en begin 20ste-eeuwse vondsten die aan het licht gekomen zijn bij de indijkings- en baggerwerken van de Schelde en de Dender. Het gaat hierbij voornamelijk om steentijd materiaal en *archaeologica* uit de brons- en ijzertijd. In de periode 1933-1935 werd op de Zwijvekekouter een Merovingisch grafveld onderzocht (late 5de tot vroege 8ste eeuw). Deze site bevindt zich ongeveer 1 km ten westen van de historische stadskern. In de omgeving van deze vindplaats werden eveneens twee Romeinse brandrestengraven aangetroffen (Verlaeckt 1999, 41-42).

De oudste verwijzing naar de stad gaat terug tot 1087 in de naam van de toenmalige heer, Rainghotus de Thenremonde (Buyse e.a. 2007, 6). In oorsprong zijn er twee kernen te onderscheiden van waaruit de stad zijn groei zou kennen. Een eerste situeert zich op de rechter Denderoever ter hoogte van de Koornaard, thans Vlasmarkt geheten, met in het zuidwestelijk deel van dit marktplein de Sint-Janskapel (Dhaenens 1961, 3). De tweede kern situeerde zich op de linkeroever van de Dender waar de door de Vis- of Borchgracht omsloten burcht van Dendermonde gelegen was. Ten westen van het burchtareaal situeerde zich het voorhof dat thans de Grote Markt van Dendermonde vormt. Beide kernen waren door een brug over de Dender met elkaar verbonden. De heren van Dendermonde, die ook

voogd waren van de Gentse Sint-Baafsabdij, zorgden voor de uitbouw van de pre-stedelijke nederzetting. Zo ontwikkelde Dendermonde zich tot een belangrijk centrum dat in 1233 stadsrechten kreeg van Robrecht van Bethune.

De burcht zelf, waarvan de oprichting zich mogelijk uit de 10de eeuw dateert (Buyse e.a. 2007, 32), bevond zich op een eiland dat in het oosten door de Dender begrensd werd en in het westen en noorden door de Visgracht of de Borchgracht. Archeologische informatie over de burchtzones zelf ontbreekt tot vandaag. Door het archeologisch onderzoek voorafgaand aan de heraanleg van de Grote Markt in 2002-2003, kwam wel meer inzicht in de ontstaansgeschiedenis van het voormalige voorhof van de burcht van de heren van Dendermonde. Men stelde vast dat dit voorhof door een gracht was omsloten. De Grote Markt vertoont aan de zuid- en westzijde een gebogen verloop die deze oorspronkelijke omgrachting reflecteert. De gracht sloot ter hoogte van het Vleeshuis aan op de Kerkgracht, vandaag de Kerkstraat, die vermoedelijk uitmondde in de Visgracht. In het oostelijk deel van dit voorhof werd een deel van een kerkhof aangesneden, evenals de mogelijke resten van de burchtkapel (Buyse e.a. 2007, 11-42). Dendrochronologisch onderzoek op een funderingsbalk van deze kapel gaf een kapdatum van na 1040 aan. Twee van de bewaarde houten lijkkasten uit het bijhorende grafveld werden eveneens onderworpen aan dendrochronologisch onderzoek. Dit toonde aan dat dit kerkhof zeker in gebruik bleef tot 1077. De gracht die de voorburcht omsloot bedroeg ongeveer 15 m met een maximale diepte van 2 m. Twee balken van de grachtbeschoeiing werden met ¹⁴C-datering gedateerd tussen 1010 en 1170. In de eigenlijke grachtvulling konden drie fasen vastgesteld worden waarbij de laatste heruitgraving in de loop van de 12de eeuw plaats vond. Deze gracht met defensieve functie zou stilaan opgevuld geraken en op het eind van de 13de-begin 14de eeuw werd zij definitief gedempt en men voorzag het zo ontstane marktplein van een natuurstenen verharding. Op dit marktplein werden een aantal publieke gebouwen opgericht zoals het vleeshuis, de lakenhalle en het belfort. Op dezelfde rechter Denderoever ten westen van het burchtareaal liet de heer van Dendermonde in de 11de eeuw een kerk oprichten die aan Onze-Lieve-Vrouw toegewijd was. Door de bevolkingstoename zal in de loop van de 13de eeuw deze kerk vervangen worden door een kerkgebouw in gotische stijl. Tot vandaag vormt ze de kerk van de Onze-Lieve-Vrouwparochie.

Geen enkele historische bron geeft aan wanneer de eerste stadsversterking werd opgericht. Een eerste verwijzing naar de versterking is er in een oorkonde uit de late 12de eeuw (1190). Het gaat om een oorkonde over de toltarieven op de Dender voor het transport van en naar Aalst. Hierin wordt er gesproken over een *portas aquarium*, een waterpoort op de Dender. Wat een bewijs is dat er op dat ogenblik al een stadsversterking aanwezig was, en dit wellicht zowel op linker- als op rechteroever. Het deel ten noorden van de Dender begon ter hoogte van de Vliet, vandaag de Vondelbeek, draaide naar het oosten toe rond de Onze-Lieve-Vrouwekerk om verder oostwaarts aan te sluiten op de Schelde. Een stuk van het westelijk en het noordelijk deel van dit tracé stemt overeen met de huidige Lodewijk Dorsfelstraat en de Noordlaan. Op de rechteroever vormde de Torengracht die begon aan de Vliet de oudste stadswal die in het noorden aansloot op de Dender. Deze werd vervolgens uitgebreid met een tweede stadswal, de Vest, waardoor de stad aan de oostzijde over een dubbele omgrachting beschikte. Het tracé van deze meest oostelijke gracht weerspiegelt zich in de huidige Sint-Rochusstraat en de Oude Vest. De parallel verlopende gracht aan de stadzijde is nog grotendeels te volgen in de perceelsstructuur. In de loop van de 13de eeuw wordt de eerste stadsomwalling op de rechteroever uitgebreid. De nieuwe stadswal vertrok

eveneens aan de Vliet, maakte een bocht omheen het nieuwe en oude begijnhof en omsloot vervolgens de parochiekerk en een deel van de parochie Sint-Gillis. In 1214-1221 was ter hoogte van de parochiekerk het Sint-Gillishospitaal gevestigd waaraan deze parochie haar naam dankt. Dit hospitaal werd in 1223 omgevormd tot cisterciënzerinnenklooster. Het klooster zou in 1228 verhuizen naar de buiten de stadsmuren gelegen Zwijvekekouter, vanwaar haar naam, abdij van Zwijveke. De gewezen kloosterkerk werd de parochiekerk van Sint-Gillis. Het begijnhof dat zich eveneens in het stadsgedeelte op de rechter Denderoever situeert ontstond waarschijnlijk tussen 1260 en 1272. In 1288 namen de meeste begijnen hun intrek in een volledig omweld begijnhof. In dit stadsgedeelte situeerde zich later ook het birgittinessenklooster dat gesticht werd in 1466.

In de tweede helft van de 14de eeuw, toen de stad onder het rechtstreeks bestuur viel van de Vlaamse graaf Lodewijk van Male werden de stadswallen verstevigd en uitgebreid (Buyse e.a. 2007, 17-21). In 1380 bij de inname van de stad door de Gentenaars werden de stadspoorten en de omwalling sterk beschadigd. De heropbouw van de stadsmuren zou verscheidene jaren in beslag nemen. De nieuwe stadsomwalling had bakstenen stadsmuren die op regelmatige afstand voorzien waren van torens en stadspoorten ter hoogte van de invalswegen (Buyse e.a. 2007, 14-15). Deze laatmiddeleeuwse stadsomwalling, zoals ze onder meer te zien is op het stadsplan van Jacob van Deventer uit 1565, blijft tot op heden bewaard in de ruimtelijke structuur van de huidige stad. Op de rechteroever stemt ze overeen met de huidige Begijnhoflaan in het westen, de Zuidlaan in het zuiden en meer naar het oosten toe met de Leopold II-Laan.

In de periode 1577-1578 werd omwille van de evoluties in de toenmalige artillerie door het stadsbestuur beslist om de middeleeuwse stad te moderniseren tot een gebastioneerde versterking (Dhaenens 1961, 10-11). De gravure van Sanderus uit 1641 geeft een goed beeld van de stad in zijn 17de-eeuwse vorm. In 1706, tijdens de Spaanse Successieoorlog werd de stad grotendeels in puin geschoten. Hierop volgde een heropbouw in 1708 naar de principes van maarschalk-architect Vauban. Op het eind van de 18de eeuw liet Jozef II de versterking ontmantelen, maar na het Congres van Wenen werd de stad vanaf 1816 opnieuw versterkt, als onderdeel van de Wellingtonlinie tegen Frankrijk. Tot vandaag zijn aan de zuidwest-, zuid- en oostzijde van de stad relictten bewaard van de bastions met bijhorende waterpartijen. De verdwenen bastions rondom de stad zijn ook nog vrij goed in de huidige percelering te traceren.

Eind jaren '70 en vooral tijdens de jaren '80 en '90 van vorige eeuw werden door de Werkgroep Archeologie en Monumentenzorg van de Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde, talrijke werfcontroles en kleinschalige archeologische onderzoeken uitgevoerd in de Dendermondse binnenstad (Verlaeckaert 1999, 42-44). In het begin van deze eeuw volgen enkele middelgrote tot grote archeologische projecten, voorafgaand aan infrastructuur- of bouwprojecten.

Evaluatie van de bewaringstoestand en motivatie voor de afbakening

De stedelijke ruimte bewaart sporen van samenlevingen die daar achtereenvolgens aanwezig waren en deze ruimte aan hun noden hebben aangepast. Ze is met andere woorden het resultaat van een complex levenstraject waarbij de invulling veranderlijk was naargelang de sociaal-economische, maatschappelijke en institutionele context. Meer nog dan bij dorpen hebben stadsplattegronden een cumulatief karakter en verschillende fasen. De meeste

steden zijn niet als geheel gepland, maar hebben vaak een oude nederzettingkern die teruggaat op een burcht of abdij, een economische infrastructuur of andere. Soms kunnen deze zelfs refereren naar een oudere, vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid.

Het gebruik van de 19de-eeuwse kadasterkaart (gereduceerd kadaster) als bron voor het onderzoek naar de historische gelaagdheid van een stad wordt gesuggereerd omdat deze een tijdsbeeld geeft van net voor de industrialisering en omdat dit de eerste nauwkeurige versie van het kadaster is met perceelsaanduiding. De oorspronkelijke perceelsindeling van een stad is een relatief stabiel element in de plattegrond, die vaak een prestedelijke oorsprong kent. Ondanks de processen van herverdeling blijven oude bezitsgrenzen en straatpatronen toch lang zichtbaar in het stedelijke landschap. De historische stedelijke kernen zijn immense archeologische sites en behoren tot de meest uitgebreide en complexe sites ter wereld, zowel in extensie als in stratigrafie. Tegelijkertijd zijn deze sites door permanente verstedelijking en stedelijke ontwikkeling ter plaatse zwaar bedreigd.

Wat betreft de afbakening wordt er traditioneel van uitgegaan dat de aanwezige versterkingen in de eerste plaats louter defensieve structuren waren en als dusdanig infrastructuur met een zware belemmerende invloed op de stadsontwikkeling. Hieruit volgt de constructie om de stadswallen te beschouwen als grenzen aan de stadsgroei en dus als bepaling van stadsfasen. De stadswallen vormen een belangrijk onderdeel van de stedelijke identiteit en zijn als zodanig actieve componenten en bepalend voor de conceptuele stedelijke ruimte vóór de industriële periode en dus ook betekenisvol als afbakening van de complexe archeologische sites die steden zijn.

Omwille van al deze redenen wordt de grens van de archeologisch complexe en waardevolle ruimte vastgelegd op de buitenste afbakening van de stadsgracht rond de wallen en muren. De grachten bieden bovendien goede bewaringscondities voor organisch stedelijk afval. In een aantal gevallen werden de laatmiddeleeuwse muren tussen de 16de en de 18de eeuw vervangen door bastions en Vaubanversterkingen. De vergelijking met oudere stadsplannen laat echter steeds zien dat deze latere omwallingen ook de volledige laatmiddeleeuwse ruimte omvatten.

Het intekenen van de kernen gebeurde vanuit de ruimste perceelsafbakening en rekening houdend met belangrijke fysieke grenzen. Deze afbakening concentreert zich in de eerste plaats op de begrenzingen die zichtbaar zijn op de kaart, zoals stadsmuren, omwalling, stadsgrachten. Ook de open ruimten tussen de bebouwde kern en strategische elementen, zoals de rivieroever, worden opgenomen. Op deze manier zijn we honderd procent zeker dat de afbakening van de historische stedelijke kernen in Vlaanderen dekkend is voor de volledige zone met complex stadsarcheologisch erfgoed (Tys e.a. 2010).

Bibliografie

Gereduceerde Kadasterkaart van België, Dépôt de la Guerre, uitgegeven in 1845-1855, schaal 1:20.000.

BAUWENS-LESENNE M. 1962: *Bibliografisch repertorium der oudheidkundige vondsten in Oost-Vlaanderen : vanaf de vroegste tijden tot aan de Noormannen*, Oudheidkundige repertoria II,

Brussel.

BEECKMAN D. & GOUDIE-FALCKENBACH E. 2006: Noodonderzoek Grote Markt 19, Dendermonde: een laatmiddeleeuwse beerput en de muur van een "steen" (O.Vl.), *Archaeologia Mediaevalis* 29, 7-8.

BEECKMAN D. & LAMBRECHT G. (eds.) 2007: *De Cop doorgespoeld. Een 16e-eeuwse beerputvulling anders bekeken*, Dendermonde.

BOVYN M. 1976: Ontstaan en ontwikkeling van Dendermonde, Groot-Dendermonde, *Gedenkschriften van de Geschiedkundige kring van het Land van Dendermonde*, reeks IV, deel 2, 166-173.

BUYSE P., MEGANCK L., VANDEWEGHE E. & VERVOORT R. 2007: *De Grote Markt van Dendermonde van boven tot onder bekeken*, Kleine cultuurgidsen, Gent.

DAUWE J. 1985: De militaire gebouwen van de vestingsstad Dendermonde naar de Atlas van Nicolas Jamez (1755), *Gedenkschriften van de Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde*, vierde reeks, deel 6, 62-67.

DE POTTER F. & BROECKAERT J. 1889-1893: *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen, reeks 4. Arrondissement Dendermonde*, 3 delen, Gent.

DE VLAMINCK A. 1998: *De stad en de heerlijkheid Dendermonde. Geschiedkundige opzoekingen. II. Oorsprong en plaatsbeschrijving van Dendermonde*, 5-102, Staden (heruitgave *Gedenkschriften van de Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde*, reeks I, deel 3 & 4, reeks II deel 1 & 3).

GOUDIE FALCKENBACH E., RYSSAERT C., BRION M., CASTEX D., ROUSIC M., COLOMBO A. & KNEUVELS D. 2012: Archeologisch onderzoek in Dendermonde op de site van het voormalige Birgitiessenklooster Maria Troon, *Archaeologia Mediaevalis* 35, 142-149.

GOUDIE FALCKENBACH E., RYSSAERT C., CASTEX D., ROZIK M., COLOMBO A., BRION M. & KNEUVELS D. 2012: *Archeologisch onderzoek Dendermonde - site Mariatroon, Brusselsestraat/Zuidlaan*, Antea Archeologie Rapporten 07/2012.

HEYVAERT B. 2012: *Archeologische observaties Oude Vest - Leopold II-laan Dendermonde*, onuitgegeven rapportage vondstmelding.

JANSSENS D. e.a. 2012: *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem aan de Oude Vest 10-18*, Dendermonde, BAAC Vlaanderen Rapport 33.

REYNS N. & BRUGGEMAN J. 2011: *Archeologisch vooronderzoek Dendermonde - Kerkstraat 42*, Rapporten All-Archeo bvba 051, Bornem.

STROOBANTS A. 1981: Archeologisch onderzoek te Dendermonde (1980) (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 4, 41-42.

STROOBANTS A. 1982: Archeologisch onderzoek te Dendermonde (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 5, 52-53.

STROOBANTS A. 1983: Archeologisch onderzoek te Dendermonde (O.VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 6, 45-46.

STROOBANTS A. 1984: Archeologisch onderzoek te Dendermonde (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 7, 51.

STROOBANTS A. 1986: Archeologisch onderzoek in de Sint-Gilliskerk te Dendermonde (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 9, 37.

STROOBANTS A. 1987: Archeologisch onderzoek te Dendermonde (O.-VL.), *Archaeologia Mediaevalis* 10, 60.

STROOBANTS A. 1988: Archeologisch onderzoek te Dendermonde (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 11, 64-65.

STROOBANTS A. 1989: Stadsarcheologisch onderzoek te Dendermonde (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 12, 55.

STROOBANTS A. 1992: Stadsarcheologisch onderzoek te Dendermonde, *Archaeologia Mediaevalis* 15, 55-56.

STROOBANTS A. 1993: Stadsarcheologisch onderzoek te Dendermonde (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 16, 65-66.

STROOBANTS A., HANSSENS F., STEYAERT D., LEYBAERT J. & VAN VOSSOLE M. 1980-1981: Archeologisch kroniek, Dendermonde 1979-1980, *Gedenkschriften van de Oudheidkundige kring van het Land van Dendermonde*, 4de reeks, deel 5.

STROOBANTS A. & PÉE L. 1981: *De abdij van Zwijveke 1223-1981*, Dendermonde.

TAELMAN E. & URMEL L. 2008: *Archeologisch proefonderzoek Oude Vest Dendermonde*, onuitgegeven rapport.

TYS D., BUYLE E., VERDURMEN I. & CANTERS F. 2010: *Vectorisering en karakterisering van nederzettingkernen op basis van het zgn. 'gereduceerd kadaster'*, Skar-Rapport 5, Brussel.

VAN DOORSELAER A. 1958: *De Merovingische begraafplaats te Sint-Gillis-bij-Dendermonde*, Gedenkschriften van de Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde, Bijzondere Uitgaven, 17, Dendermonde.

VAN DOORSELAER A. & OPSTEYN L. 1999: Saksische brandrestengraven op de Zwijvekekouter te Dendermonde, *VOBOV-info* 50, 15-22.

VERLAECKT K. 1999: Dendermonde archeologisch bekeken: een beknopte historiek, *VOBOV-info* 50, 42.

VERVOORT R. 2004: Graven onder de markt: archeologisch onderzoek op de Grote Markt te Dendermonde (O.-VI.). Eerste resultaten opgravingscampagne 2002-2003, *Archaeologia*

Mediaevalis 27, 102-106.

VERVOORT R. 2006: Vier jaar archeologisch onderzoek in Dendermonde, *VOBOV-info* 63, 12-28.

VERVOORT R. 2006: Opgravingen in Dendermonde (Kerkstraat-Sas): site toekomstige stadsbibliotheek (O.-VI), *Archaeologia Mediaevalis* 29, 121-122.

VERVOORT R. 2007: Archeologisch onderzoek naar het Birgittinessenklooster, *Cronycke. Mededelingenblad van de Oudheidkundige Kring van Dendermonde* 23, september 2007, 7-10.

YPERMAN W. 2009: "Au Port" archeologisch onderzoek aan de Noordlaan - Kasteelstraat te Dendermonde, AS- Rapportage 2008 – 28, Mechelen.

YPERMAN W. 2010: *Archeologisch onderzoek in Huis Van Winckel (Dendermonde - Oost-Vlaanderen)*, AS - Rapportage 2008 - 31.

http://www.dendermonde.be/file_uploads/11535.pdf
(http://www.dendermonde.be/file_uploads/11535.pdf) (geraadpleegd op 30 juli 2014).

<http://www.dendermonde.be/product.aspx?id=1550>
(<http://www.dendermonde.be/product.aspx?id=1550>) (geraadpleegd op 30 juli 2014).

<http://www.dendermonde.be/product.aspx?id=1937>
(<http://www.dendermonde.be/product.aspx?id=1937>) (geraadpleegd op 30 juli 2014).

Bron: AZ-dossier

Auteurs: [Moens, Jan \(https://id.erfgoed.net/auteurs/392\)](https://id.erfgoed.net/auteurs/392)

Datum: 2014

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: [Agentschap Onroerend Erfgoed \(AOE\) \(https://id.erfgoed.net/auteurs/501\)](https://id.erfgoed.net/auteurs/501)

Relaties

Is deel van

Dendermonde (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/14432>)

Waarnemingen

Omvat

Abdijschool (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/992451>)

Omvat

Begijnhof (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/220774>)

Omvat

Beurzestraat - Zwartzusterstraat (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/2314>)

Omvat

Beurzestraat - Zwartzusterstraat
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/2314>)

Omvat

Dijkstraat 120 (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/30003>)

Omvat

Dijkstraat 65 (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/988303>)

Omvat

Dijkstraat 76 (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/30002>)

Omvat

Gentse Poort/Steenpoort

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/1218>)

Omvat

Gentsesteenweg - Donckstraat

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/20161>

Omvat

Gildenhof (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/994836>)

Omvat

Kerkstraat 42 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/158904>)

Omvat

Kerkstraat 47 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/220650>)

Omvat

Kerkstraat 68 (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984001>)

Omvat

Kerkstraat-Kerkgracht
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/30000>)

Omvat

Leopoldlaan 12A (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/981186>)

Omvat

Maria Troon fase II (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/214767>)

Omvat

Mechelse Poort (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/993224>)

Omvat

Nieuwe Kazerne (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/1225>)

Omvat

Noordlaan - stadsmuren
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/20038>)

Omvat

Oude Vest (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/983997>)

Omvat

Oude Vest 10-18 (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/162181>)

Omvat

Oude Vest-Abdijsite
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984002>)

Omvat

Parochiekerk en voormalig kerkhof van Sint-Gillis-Binnen
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/20018>)

Omvat

Pastorie - site met walgracht
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/30005>)

Omvat

Schuttershof van de Sint-Jorisgilde/Roxy.

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/1249>

Omvat

Sint-Rochuskapel (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/1205>)

Omvat

Torregracht - Brusselsestraat

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/994783>

Omvat

Tragel 32-37 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984480>)

Omvat

Vlasmarkt 19 (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/222424>)

Omvat

Zwartzusterklooster

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/983766>)

Is gerelateerd aan

Stadhuis Dendermonde

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/983097>)

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Historische stadskern van Dendermonde* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140019> (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140019>) (geraadpleegd op 11 december 2025).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche?
[Meld het ons via het contactformulier \(/contact?\)](/contact?)

[\(/\)](#)

Inventaris

UNESCO WERELDERFGOED BUFFERZONE

Stadhuis Dendermonde met belfort: buffer

Unesco werelderfgoed bufferzone van 04-12-1999 tot heden

ID: 15007 URI: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15007> <https://www.onroenderfgoed.be/>[Privacyverklaring](#)<https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring>[Juridische informatie](#)<https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie>

Rechtsgevolgen

i Meer informatie over de rechtsgevolgen van UNESCO Werelderfgoed vind je op onze website (<https://www.onroerenderfgoed.be/het-goed-ligt-een-unesco-zone>).

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Dendermonde

Deelgemeente

Dendermonde

Straat

Grote Markt, Justitieplein, Kerkstraat, Ridderstraat, Vlasmarkt

Locatie

Grote Markt, Justitieplein, Kerkstraat, Ridderstraat, Vlasmarkt (Dendermonde)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

50 360m²

Typologie: belforten (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/56>), lakenhallen (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/260>), stadhuizen (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/402>)

Datering: interbellum (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1070>), tweede helft 14de eeuw (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1034>), tweede kwart 14de eeuw (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1033>)

Stijl: gotiek (https://id.erfgoed.net/thesauri/stijlen_en_culturen/4), neogotiek (https://id.erfgoed.net/thesauri/stijlen_en_culturen/13)

Bouwens, Edouard (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/6448>) (Ontwerper)

De Ruddere, Ferdinand (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/7551>) (Ontwerper)

Sterck, Alexis (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4587>) (Ontwerper)

van Melbrouc, Machielle (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/7773>)

(Ontwerper)

Beschrijving

Het stadhuis van Dendermonde met het belfort is erkend als werelderfgoed (<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15006>). Rondom het stadhuis en belfort werd deze bufferzone afgebakend.

Het volledige dossier (<http://whc.unesco.org/en/list/943>) kan je raadplegen op de website van UNESCO.

Aanduiding van Is de aanduiding van

Lakenhal en stadhuis van Dendermonde

(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49012>)

Grote Markt 1 (Dendermonde)

Stadhuis met belfort en voormalige lakenhal. In 1999 door Unesco ingeschreven op de Lijst van het Werelderfgoed samen met de 30 best bewaarde belforten in België. De plattegrond ontvouwt een vrijstaand, vierkant complex met vier vleugels geschikt rondom een smalle rechthoekige binnenplaats; de westelijke vleugel bevat de oude lakenhal, het belfort en stadhuis, in kern daterend uit de 14de eeuw; de andere vleugels werden in 1924 opgetrokken ter vervanging van de 19de-eeuwse

vleugels.

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Stadhuis Dendermonde met belfort: buffer* [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15007> (<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15007>) (geraadpleegd op 11 december 2025).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? Meld het ons via het contactformulier (</contact?uri=https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15007>).

[\(/\)](#)

Inventaris

BESCHERMD STADS- OF DORPSGEZICHT, INTRINSIEK

Grote Markt

beschermd stads- of dorpsgezicht, intrinsiek van 07-06-1996 tot heden

ID: 8479 URI: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/8479>

de Vlaamse overheid

uitgegeven door het agentschap Onroerend Erfgoed
<https://www.onroenderfgoed.be/>Onroerend
Erfgoed

Besluiten

[Privacyverklaring](https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring)
<https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring>[Juridische informatie](https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie)<https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie>
[Woningen, gerechtsgebouw en omgeving Grote Markt](https://id.erfgoed.net/besluiten/3034)
<https://id.erfgoed.net/besluiten/3034>

definitieve beschermingsbesluiten: 07-06-1996 ID: 3034

Rechtsgevolgen

i Meer informatie over de rechtsgevolgen van beschermingen vind je op [onze website \(https://www.onroerenderfgoed.be/de-gevolgen-van-een-bescherming\)](https://www.onroerenderfgoed.be/de-gevolgen-van-een-bescherming).

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Dendermonde

Deelgemeente

Dendermonde

Straat

Grote Markt

Locatie

Grote Markt (Dendermonde)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

12 946m²

Beschermingsdossiers

4.02/42006/106.1**4.02/42006/109.1****DO001013****OO000414**

Typologie: [afspanningen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/9\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/9), [apotheken \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/26\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/26), [burgerhuizen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/89\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/89), [cafés \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/91\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/91), [gerechtgebouwen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/160\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/160), [herbergen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/187\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/187), [openbare pleinen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/347\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/347), [stadhuizen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/402\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/402),

[vleeshallen \(https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/475\)](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/475)

[Project beschermingsdatabank 2013-2016](https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1028)

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1028>) (beschermingen: van 01-01-2013 tot 30-06-2016)

Beschrijving

De bescherming als stadsgezicht omvat het geheel gevormd door de Grote Markt met aangrenzende panden en gevels (Grote Markt 15-31) en met inbegrip van het Stadhuis en Vleeshuis.

Waarden

Het geheel gevormd door de Grote Markt met aangrenzende panden en gevels en met inbegrip van de reeds sedert 1943 beschermde gebouwen (Stadhuis en Vleeshuis) is beschermd als stadsgezicht omwille van het algemeen belang gevormd door de:

historische waarde

als voorbeeld van wederopbouw na de vernietigingen tijdens de Eerste Wereldoorlog van een oude stadskern, waarbij een veeleer romantisch beeld van een historische ontwikkelde bebouwing werd gesuggereerd met traditionele types van bak- en zandsteenbouw met neotraditionele trapgevels en neobarokke klokgevels; eveneens door de historische waarde wegens het feit dat van nagenoeg alle panden, zowel oorspronkelijke als nieuw, soms tot in de 14e eeuw teruggaande benamingen zijn gekend, alsook omwille van de visuele samenhang van alle samenstellende elementen van het geheel die elk opzicht niet kunnen worden gewijzigd zonder aan het totaalbeeld schade te berokkenen.

Aanduiding van

Is de bescherming van

Grote Markt

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/125558>)

Grote Markt (Dendermonde)

De Grote Markt is centraal gelegen midden de historische stadskern van Dendermonde. De markt lag voor de burcht, de verblijfplaats van de heren van Dendermonde. Vermoedelijk kwam het marktplein in dezelfde periode als het slot tot stand, wat het ontstaan van deze locatie minstens in de 11de eeuw plaatst.

Is de omvattende bescherming van

Afspanning en herberg Het Gulden Hoofd

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/149014>)
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/8479>

Grote Markt 20, Guldenhoofdstraat 1 (Dendermonde)

Afspanning en herberg, in de 17de eeuw verbouwd en voorzien van een barokke klokgevel van bak- en zandsteen, met inbegrip van een korfboogvormige doorgang naar de Guldenhoofdstraat, een gekasseide steeg aangelegd in 1611. Breedhuis van vijf traveeën en twee bouwlagen onder snijdende zadeldaken in kunstleien. Achterbouw langs de Guldenhoofdstraat uit dezelfde periode. Acht traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak + rechts lagere aanbouw onder dito

bedaking.

[Apotheek](#)

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49001>)

Grote Markt 28 (Dendermonde)

Begin 19de-eeuws burgerhuis, circa 1828 ingericht als apotheek. Het betreft een sobere bepleisterde lijstgevel met schijnvoegen die zorgt voor afwisseling met de overheersende wederopbouwarchitectuur in bak- en natuursteen. De gevelopbouw met enkelhuisopstand wordt geritmeerd door de rechthoekige omlijste vensteropeningen.

[Burgerhuis De Schouder](#)

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48993>)

Grote Markt 18 (Dendermonde)

Voormalig woonhuis, voor het eerst vermeld in 1375, in de 17de eeuw verbouwd tot Leenhof van het Land van Dendermonde en tot gevangenis. Vermoedelijk op het einde van de 18de eeuw geveltop verwijderd en woning verbouwd tot een huis met een bepleisterde lijstgevel. Rijhuis van drie traveeën en drie bouwlagen onder bedaking in kunstleien.

[Burgerhuis Den Duyts](#)

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48992>)

Grote Markt 16-17 (Dendermonde)

Burgerhuis uit de 17de eeuw, in de 19de eeuw verbouwd, verhoogd en voorzien van typische 19de-eeuwse bepleisterde lijstgevel. Breedhuis van vier traveeën en drie bouwlagen onder een zadeldak in mechanische pannen.

Burgerhuis deurwaarder Fr. D'Hondt

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48996>)

Grote Markt 23 (Dendermonde)

Volgens archiefgegevens betrof het in de 17de eeuw een kleinere woning van slechts twee bouwlagen met een brouwerij en stal. Heden oogt het als een bepleisterde 19de-eeuwse lijstgevel met 20ste-eeuwse erker op de eerste verdieping. Dit gebouw sluit aan bij woningen die gespaard bleven tijdens de Eerste Wereldoorlog. De herenwoning met enkelhuisopstand in eclectische stijl telt drie bouwlagen onder een geknikt zadeldak.

Burgerhuis in neobarok

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49000>)

Grote Markt 27 (Dendermonde)

Volgens de literatuur opgetrokken op de plaats van 14de-eeuwse herberg "De Sterre" (1375). Circa 1850 vervangen door een burgerwoning als onderdeel van een ensemble van drie enkelhuizen (nu nummer 25-26-27); van drie bouwlagen en twee en drie traveeën onder doorlopende zadeldaken.

Burgerhuis met winkel

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48997>)

Grote Markt 24 (Dendermonde)

Monumentale woning met neobarokgevel van 1923, ontworpen door stadsarchitect Ferdinand de Rudder in opdracht van Alberic Van Stappen, van 1920 tot 1934 burgemeester te Dendermonde. Dit gebouw kwam in de plaats van de tijdens de Eerste Wereldoorlog vernielde herenwoning van dokter Alfred Van Stappen, vader van Alberic. Door zijn hoogte en verticale accentuering bepaalt het nog steeds de gevelrij aan de Grote Markt. Het breedhuis telt drie traveeën en vier bouwlagen onder pannen zadeldak.

Burgerhuis Navicula

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48995>)

Grote Markt 21-22 (Dendermonde)

Reeds van in 1375 was de woning gekend als Navicula of Het Schepelken, een naamgeving die volgens A. de Vlaminck tot in de 18de eeuw behouden bleef. In de 19de eeuw werd het gebouw

aangepast tot drie bouwlagen en drie traveeën met een bepleisterde lijstgevel, op de begane grond voorzien van een gevelbrede winkelpui

Burgerhuis ontworpen door Alexis Sterck

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49005>)

Grote Markt 33 (Dendermonde)

Huis ten westen palend aan het Vleeshuis, en deel uitmakend van het huizenblok nummers 33-38 na de totale oorlogsvernieling van 1914 door de stad heropgebouwd in 1921-22 in neo-Brabantse barokstijl naar het ontwerp van Dendermonds stadsarchitect Alexis Sterck van 1920. Complex in bak- en zandsteenstijl, gekenmerkt door een centrale deurtravee geflankeerd door twee brede venstertraveeën met hoger oplopende neobarokke topgevels met getoogde en rondboogvormige

muuropeningen.

Burgerhuis ontworpen door Maurice de Waepenaert

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49002>)

Grote Markt 29, 29A (Dendermonde)

Rijhuis in wederopbouwstijl, gevat tussen twee historische gebouwen die in kern respectievelijk dateren uit de 19de en 17de eeuw. In de 19de eeuw slagerij en herberg. Na de verwoestingen tijdens de Eerste Wereldoorlog werd in de jaren 1930 een gebouw in eclectische stijl met het typerende gebruik van bak- en natuursteen gebouwd, naar ontwerp van 1935 van architect Maurice de Waepenaert.

Burgerhuis ontworpen door Paul Saintenoy

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48998>)

Grote Markt 25 (Dendermonde)

Deze woning maakte vroeger deel uit van een ensemble van drie, nummers 25-26-27, daterend van circa 1850. Na de Eerste Wereldoorlog werd de vernielde woning herbouwd naar de plannen van architect Paul Saintenoy die pleitte voor de realisatie van een artistieke wederopbouw. In 1922 realiseerde hij dit burgerhuis in bak- en zandsteen van twee traveeën en drie bouwlagen.

Café Den Ouden Tinnen Pot

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49007>)
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/8479>

Grote Markt 35 (Dendermonde)

Onderdeel van het huizenblok nummer 33-38 dat na de totale oorlogsvernieling van 1914 door de stad rond 1921-1922 heropgebouwd werd in een neostijl naar het ontwerp van stadsarchitect Alexis Sterck van 1920. Bij de wederopbouw werd de bestaande parcelering, bouwhoogte en benaming behouden, de oorspronkelijke vormgeving werd niet hernomen. De gevel van bak- en zandsteen werd opgetrokken in neo-Brabantse barokstijl met hoge klokgevel met dakvenster en

oculus.

Café ontworpen door Alexis Sterck

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49006>)

Grote Markt 34 (Dendermonde)

Huis deel uitmakend van het huizenblok nummers 33-38 na de totale oorlogsvernieling van 1914 door de stad heropgebouwd in neo-Brabantse barokstijl naar het ontwerp van stadsarchitect Alexis Sterck van 1920. Na de Eerste Wereldoorlog werd het café in een eclectische stijl met invloeden uit de barok en renaissance herbouwd. Symmetrisch opgebouwde en rijk versierde gevel in bak- en zandsteen opgetrokken uitlopend in een in- en uitgezwenkte geveltop met bekronend gebogen

fronton.

Café ontworpen door Alexis Sterck

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49009>)

Grote Markt 37, Kerkstraat 3 (Dendermonde)

Voorlaatste huis van huizenblok nummers 33-38 dat na de totale oorlogsvernieling van 1914 door de stad begin 1920 heropgebouwd werd in neo-Brabantse-barokstijl naar het ontwerp van stadsarchitect Alexis Sterck van 1920. Café herbouwd met een klokvormige schermgevel.

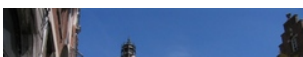
Gerechtsgebouw

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48167>)

Justitieplein 2 (Dendermonde)

Het huidige indrukwekkende gerechtsgebouw werd gebouwd tussen 1923 en 1927 naar de plans van architect Valentin Vaerwyck. Het is opgetrokken in expressionistische baksteenarchitectuur met verwerking van historiserende elementen uit verschillende stijl- en bouwperiodes en

gecombineerd tot een eclectisch geheel. De decoratieve sculpturen in de voorgevel, in de wandelzaal en in de zittingzaal zijn van de Gentse

Herberg De Pelikaan

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49003>

Grote Markt 30 (Dendermonde)

Deze woning, waarvan de vermeldingen teruggaan tot de 16de eeuw, behoort tot de uitzonderlijke gebouwen met een behouden laat 17de-eeuwse kern. De voormalige herberg telt drie traveeën, twee bouwlagen en een hoge in- en uitgezwenkte gevel onder zadeldak. De geveltop in twee geledingen met sierankers en oculus onder het bekronende driehoekig fronton is gedateerd 1685.

Herberg Den Tinnen Pot

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49008>

Grote Markt 36, Kerkstraat 5 (Dendermonde)

Handelspand dat deel uitmaakt van het huizenblok nummers 33-38 dat na de totale oorlogsvernieling van 1914 door de stad circa 1921-1922 heropgebouwd werd in een neostijl naar het ontwerp van stadsarchitect Alexis Sterck van 1920. Het voormalige café werd heropgebouwd in neotraditionele stijl met een trapgevel aan voor- en achtergevel, dit in tegenstelling tot de andere panden die hoofdzakelijk in neobarokstijl heropgebouwd werden.

Herenhuis textielfabrikant Clément Ramlot

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48994>

Grote Markt 19 (Dendermonde)

Volgens kadastrergegevens bevond zich hier in de eerste helft van de 19de eeuw samen met het aanpalende pand een privéschool voor meisjes, vervolgens de herenwoning van textielfabrikant Clément Ramlot. Beeldbepalend gebouw van vier traveeën en drie bouwlagen onder twee parallel geplaatste zadeldaken.

Herenhuis weduwe Geerinckx

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/8479>

Grote Markt 9-10 (Dendermonde)

Heden breedhuis onder een mank zadeldak (kunstleien) van vijf traveeën en drie bouwlagen in neoclassicistische stijl. De bepleisterde lijstgevel uit de tweede helft van de 19de eeuw wordt gekenmerkt door een evenwichtige gevelopbouw. De oorspronkelijk bepleisterde, verspringende achtergevel uitziend op de Dender, heeft centraal een rondboogvormig venster dat wellicht de traphal verlicht. In de kleine tuin achter de woning situeren zich loodrecht op het woonhuis de

bijgebouwen in baksteenbouw.

Hoekhuis met café Het Schaak

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48991>)

Grote Markt 15 (Dendermonde)

Hoekpand in neotraditionele stijl, vermoedelijk uit het midden van de 20ste eeuw. Acht traveeën en vier bouwlagen onder snijdende zadeldaken met drie dakkapellen. Tuit- en lijstgevel uit rode bakstenen, met gebruik van cementering voor de rechte muuropeningen en de getrapte belijning van de tuitgevel.

Hoekhuis met café Sint-Joris

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49010>)

Grote Markt 38, Kerkstraat 1 (Dendermonde)

Hoekhuis dat het huizenblok met nummers 33-38, dat na de totale vernieling in 1914 door de stad heropgebouwd werd in neostijl naar het ontwerp van stadsarchitect Alexis Sterck van 1920, ten oosten afsluit. Om het Justitieplein te kunnen vergroten werd het aanpalende hoekhuis nummer 39 niet heropgebouwd en werd nummer 38 bijgevolg omgevormd tot een driegevelwoning. De voormalige herberg is opgetrokken in neotraditionele bak- en zandsteenstijl met verspringende

trapgevels en verwerking van Euvillesteen.

Hoekhuis met taverne Den Ooievaar

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48988>)

Grote Markt 7, 7A (Dendermonde)

Samen met nummer 6 een restant van vier huizen in late-empirestijl, palend aan een straat die circa 1820-1830 naast het stadhuis werd getrokken na afbraak van de eeuwenoude grote

afspanning Den Ooievaar waaraan de huidige nummer 7 zijn naam ontleent. Hoekhuis van drie + één hoek- + drie traveeën en drie

bouwlagen onder een half schilddak in kunstleien met houten kroonlijst.

Hoekhuis met winkel

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49004>)

Grote Markt 31 (Dendermonde)

Winkelpand opgetrokken op de plaats van 14de-eeuwse Steen Van der Eecken; in 1840 bewoond door de eerste Dendermondse fotograaf P.-J. Byl. Hoekpand van twee + één afgeschuinde hoek- + vier traveeën onder pannen zadeldak.

Lakenhal en stadhuis van Dendermonde

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49012>)

Grote Markt 1 (Dendermonde)

Stadhuis met belfort en voormalige lakenhal. In 1999 door Unesco ingeschreven op de Lijst van het Werelderfgoed samen met de 30 best bewaarde belforten in België. De plattegrond ontvouwt een vrijstaand, vierkant complex met vier vleugels geschikt rondom een smalle rechthoekige binnenplaats; de westelijke vleugel bevat de oude lakenhal, het belfort en stadhuis, in kern daterend uit de 14de eeuw; de andere vleugels werden in 1924 opgetrokken ter vervanging van de 19de-eeuwse

vleugels.

Lijnwaadwinkel van Peero - De Caluwé

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48989>)

Grote Markt 8 (Dendermonde)

In de 19de eeuw was hier de lijnwaadwinkel van Peero - De Caluwé en vervolgens een herberg in ondergebracht. Volgens een oude foto uit circa 1860-1865 betrof het een smalle woning van twee traveeën en tweënhalf bouwlaag onder een zadeldak met een bepleisterde lijstgevel en centrale voordeur.

Neotraditioneel burgerhuis

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48999>)
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/8479>

Grote Markt 26 (Dendermonde)

Deze woning maakte vroeger deel uit van een ensemble van drie, nummers 25-26-27, daterend van circa 1850. Ze werd volledig vernield tijdens de Eerste Wereldoorlog en circa 1920-1922 heropgebouwd in neotraditionele stijl. Deze smalle woning in baksteenbouw met decoratieve accenten in witsteen.

Stadswoning

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48987>)

Grote Markt 6 (Dendermonde)

Samen met nummer 7-7A een restant van vier huizen in late empirestijl, palend aan een straat die circa 1820-1830 naast het stadhuis werd getrokken na afbraak van de eeuwenoude afspanning Den Ooievaar. Breedhuis van drie traveeën en drie bouwlagen onder een zadeldak in kunstleien.

Vleeshuis

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49016>)

Grote Markt 32 (Dendermonde)

Eén van de oudste historische gebouwen, oorspronkelijk vlees- en lakenhal, schepenhuis, vierschaar, gevangenis. Hoekgebouw in 1460-1462 opgericht in gotische stijl op een onregelmatige vierhoekige plattegrond met op de zuidwestelijke hoek een achtzijdige traptoren. De marktgevel en de zijgevel werden door bouwmeester Jan Gueteghem bekleed met witte kalkzandsteen; voor de achtergevel gebruikte hij Mespelaarse baksteen.

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Grote Markt* [online],

<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/8479>

(<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/8479>) (geraadpleegd op 11 december 2025).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? [Meld het ons via het contactformulier \(/contact?\)](#)

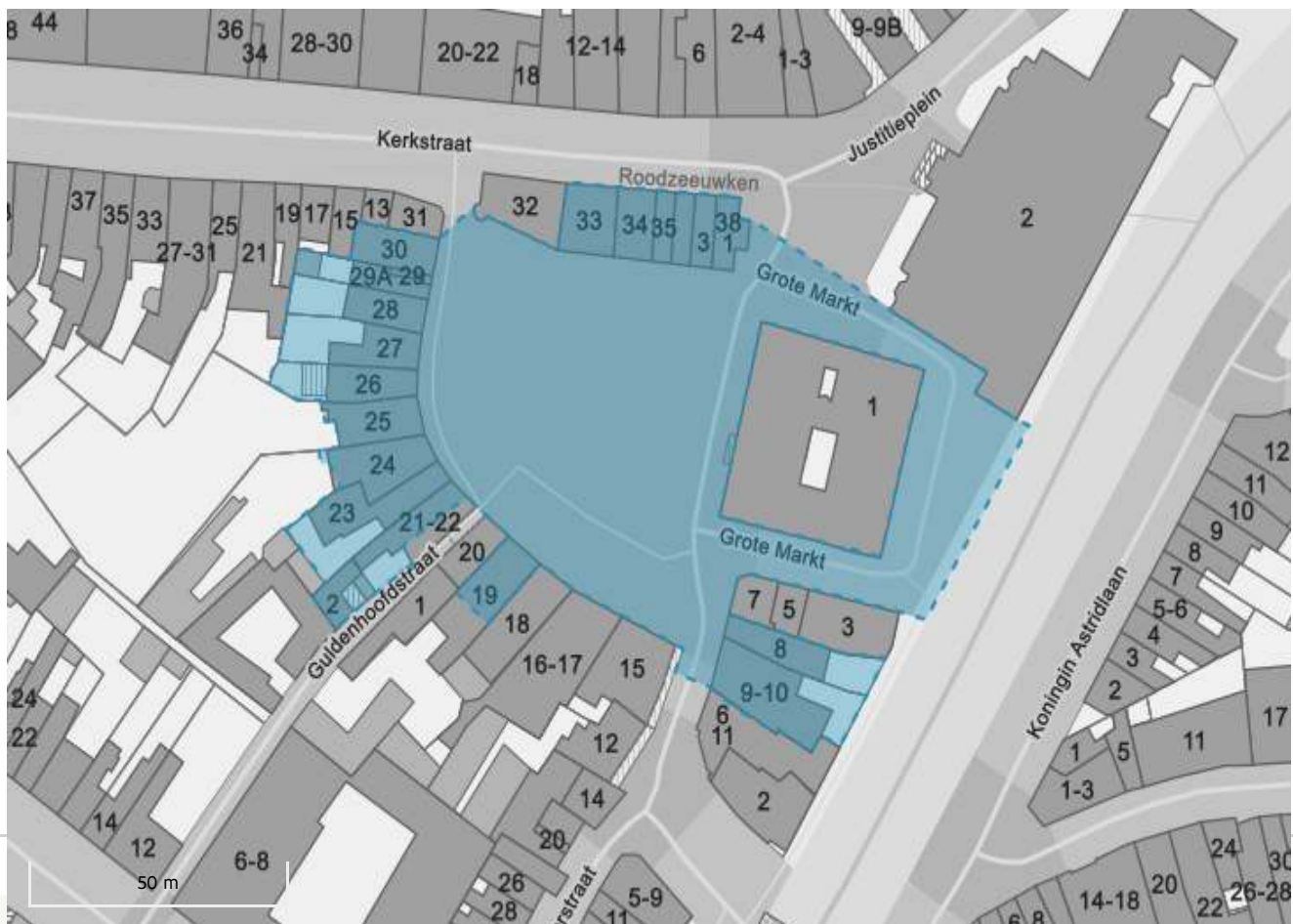
[\(/\)](#)

Inventaris

BESCHERMD MONUMENT

Grote Markt

beschermd monument van 05-01-2004 tot heden

ID: 8512 URI: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/8512>

de Vlaamse overheid

uitgegeven door het agentschap Onroerend Erfgoed
[\(https://www.onroenderfgoed.be/\)](https://www.onroenderfgoed.be/)Onroerend
Erfgoed

Besluiten

[Privacyverklaring](https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring)
[\(https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring\)](https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring)[Juridische informatie](https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie)[Grote Markt met gebouwen \(https://id.erfgoed.net/besluiten/460\)](https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie)**definitieve beschermingsbesluiten:** 05-01-2004 ID: 4160

Rechtsgevolgen

i Meer informatie over de rechtsgevolgen van beschermingen vind je op [onze website](https://www.onroerenderfgoed.be/de-gevolgen-van-een-bescherming) (<https://www.onroerenderfgoed.be/de-gevolgen-van-een-bescherming>).

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Dendermonde

Deelgemeente

Dendermonde

Straat

Grote Markt

Locatie

Grote Markt (Dendermonde)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

9 052m²

Beschermingsdossiers

4.01/42006/343.1

DO001013

OO002978

Typologie: [afspanningen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/9) (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/9>), [apotheken](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/26) (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/26>), [burgerhuizen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/89) (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/89>), [cafés](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/91) (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/91>), [herbergen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/187) (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/187>), [openbare pleinen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/347) (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/347>)

Project beschermingsdatabank 2013-2016

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1028>) (beschermingen: van 01-01-

2013 tot 30-06-2016)

Beschrijving

De bescherming als monument omvat de halve maanvormige Grote Markt met gekasseide aanleg. De aanpalende gevels maken deel uit van de bescherming. Het stadhuis, vleeshuis, gerechtsgebouw en enkele gebouwen maken geen deel uit van deze bescherming.

Waarden

De halve maanvormige Grote Markt met gekasseide aanleg en de aanpalende bebouwing in zijn totaliteit is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de:

historische waarde, sociaal-culturele waarde

in casu *architectuurhistorische waarde* : De Grote Markt is een centraal gelegen openbare plaats in het midden van de historische stadskern van Dendermonde. De markt lag voor de burcht, de verblijfplaats van de heren van Dendermonde, wat doet vermoeden dat de markt eertijds deel uitmaakte van het kasteelplein. Het is zeer waarschijnlijk dat het marktplein in dezelfde periode als het slot tot stand kwam, wat het ontstaan van deze historische locatie minstens in de 11de eeuw situeert. Deze hypothese is zeer plausibel omdat het gebruikelijk was dat de centrale openbare plaats zich rond de kerk en het kerkhof ontwikkelde of voor het kasteel der (leen)heren. Reeds in de 14de eeuw was het plein uitgegroeid tot een centrale ontmoetings- en marktplaats, waar stedelijke afkondigingen, landelijke verordeningen werden afgeroepen en de rechtspleging werd voltrokken. De belangrijkste bestuurlijke, juridische en handelsfuncties werden gegroepeerd rond het marktplein, waarvan het Vleeshuis en het stadhuis de herkenbaarste getuigen zijn. De Grote Markt vervult tot op heden haar centrumfunctie. De beeldbepalende halve maanvorm met gekasseide aanleg die de markt karakteriseert, gaat volgens cartografisch materiaal minstens terug tot de 17de eeuw en versterkt het historiserend uitzicht en markt karakter van de Grote Markt.

Het huidig voorkomen van de Grote Markt wordt bepaald door de symbiose van historische bebouwing én 'nieuwbouw' in wederopbouwstijl, die een staalkaart bieden van de bouwevolutie van de late Middeleeuwen tot de 20ste eeuw. Dit is een gevolg van het oorlogsgeweld tijdens de Eerste Wereldoorlog, waarbij de stad zo goed als volledig werd vernield. De gespaarde historische gebouwen, waarvan enkele opklimmen tot de 17de eeuw, herinneren stilistisch en typologisch aan de verdwenen bouwstijlen die het plein eertijds karakteriseerden. Enkele van deze gebouwen zijn illustratief voor de 19de-eeuwse bouwevolutie waarbij woningen werden samengevoegd of waarbij lagere volumes van een extra bouwlaag en bepleisterde lijstgevel werden voorzien.

De beeldbepalende gebouwen in wederopbouwstijl werden ter vervanging van vernielde panden ingeplant op de historische site van de Grote Markt. Hierbij werd rekening gehouden met de oorspronkelijke rooilijn en perceelgrenzen. De realisatie van deze 'invularchitectuur' aan de Grote Markt getuigt van de historiserende visie op de wederopbouw, waarbij een romantisch beeld van een historisch ontwikkelde bebouwing gesuggereerd werd. Het is een representatief voorbeeld van gevelarchitectuur in een kwalitatief hoogstaande regionalistische wederopbouwstijl ontleend aan een op neostijlen gebaseerde romantisch-

decoratieve architectuur. Die architectuur moest een laatmiddeleeuws straatbeeld, waarbij de visuele eenheid en het pittoreske primeerden, evoceren. Het huizenblok nummer 33-38 aan de Grote Markt is het enige in Dendermonde dat in de jaren 1920 volgens een voorgeschreven geveltypologie als geheel werd ontworpen. De andere woningen in wederopbouwstijl, inclusief deze in de zuidwestelijke hoek van de Grote Markt, zijn eerder het resultaat van particulier initiatief.

Aanduiding van Is de omvattende bescherming van

Apotheek

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49001>)

Grote Markt 28 (Dendermonde)

Begin 19de-eeuws burgerhuis, circa 1828 ingericht als apotheek. Het betreft een sobere bepleisterde lijstgevel met schijnvoegen die zorgt voor afwisseling met de overheersende wederopbouwarchitectuur in bak- en natuursteen. De gevelopbouw met enkelhuisopstand wordt geritmeerd door de rechthoekige omlijste vensteropeningen.

Burgerhuis deurwaarder Fr. D'Hondt

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48996>)

Grote Markt 23 (Dendermonde)

Volgens archiefgegevens betrof het in de 17de eeuw een kleinere woning van slechts twee bouwlagen met een brouwerij en stal. Heden oogt het als een bepleisterde 19de-eeuwse lijstgevel met 20ste-eeuwse erker op de eerste verdieping. Dit gebouw sluit aan bij woningen die gespaard bleven tijdens de Eerste Wereldoorlog. De herenwoning met enkelhuisopstand in eclectische stijl telt drie bouwlagen onder een geknikt zadeldak.

Burgerhuis in neobarok

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49000>)

Grote Markt 27 (Dendermonde)

Volgens de literatuur opgetrokken op de plaats van 14de-eeuwse herberg "De Sterre" (1375). Circa 1850 vervangen door een burgerwoning als onderdeel van een ensemble van drie enkelhuizen (nu nummer 25-26-27); van drie bouwlagen en twee en drie traveeën onder doorlopende zadeldaken.

Burgerhuis met winkel

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48997>)

Grote Markt 24 (Dendermonde)

Monumentale woning met neobarokgevel van 1923, ontworpen door stadsarchitect Ferdinand de Ruddere in opdracht van Alberic Van Stappen, van 1920 tot 1934 burgemeester te Dendermonde. Dit gebouw kwam in de plaats van de tijdens de Eerste Wereldoorlog vernielde herenwoning van dokter Alfred Van Stappen, vader van Alberic. Door zijn hoogte en verticale accentuering bepaalt het nog steeds de gevelrij aan de Grote Markt. Het breedhuis telt drie traveeën en vier bouwlagen onder pannen zadeldak.

Burgerhuis Navicula

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48995>)

Grote Markt 21-22 (Dendermonde)

Reeds van in 1375 was de woning gekend als Navicula of Het Schepelken, een naamgeving die volgens A. de Vlaminck tot in de 18de eeuw behouden bleef. In de 19de eeuw werd het gebouw aangepast tot drie bouwlagen en drie traveeën met een bepleisterde lijstgevel, op de begane grond voorzien van een gevelbrede winkelpui van schoenmakerswinkel Ch. Van Buggenhout.

Burgerhuis ontworpen door Alexis Sterck

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49005>)

Grote Markt 33 (Dendermonde)

Huis ten westen palend aan het Vleeshuis, en deel uitmakend van het huizenblok nummers 33-38 na de totale oorlogsvernieling van 1914 door de stad heropgebouwd in 1921-22 in neo-Brabantse barokstijl naar het ontwerp van Dendermonds stadsarchitect Alexis Sterck van 1920. Complex in bak- en zandsteenstijl, gekenmerkt door een centrale deurtravee geflankeerd door twee brede venstertraveeën met hoger oplopende neobarokke topgevels met getoogde en rondboogvormige muuropeningen.

Burgerhuis ontworpen door Maurice de Waepenaert

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49002>)

Grote Markt 29, 29A (Dendermonde)

Rijhuis in wederopbouwstijl, gevat tussen twee historische gebouwen

die in kern respectievelijk dateren uit de 19de en 17de eeuw. In de 19de eeuw slagerij en herberg. Na de verwoestingen tijdens de Eerste Wereldoorlog werd in de jaren 1930 een gebouw in eclectische stijl met het typerende gebruik van bak- en natuursteen gebouwd, naar ontwerp van 1935 van architect Maurice de Waepenaert.

Burgerhuis ontworpen door Paul Saintenoy.

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48998>)

Grote Markt 25 (Dendermonde)

Deze woning maakte vroeger deel uit van een ensemble van drie, nummers 25-26-27, daterend van circa 1850. Na de Eerste Wereldoorlog werd de vernielde woning herbouwd naar de plannen van architect Paul Saintenoy die pleitte voor de realisatie van een artistieke wederopbouw. In 1922 realiseerde hij dit burgerhuis in bak- en zandsteen van twee traveeën en drie bouwlagen.

Café Den Ouden Tinnen Pot

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49007>)

Grote Markt 35 (Dendermonde)

Onderdeel van het huizenblok nummer 33-38 dat na de totale oorlogsvernieling van 1914 door de stad rond 1921-1922 heropgebouwd werd in een neostijl naar het ontwerp van stadsarchitect Alexis Sterck van 1920. Bij de wederopbouw werd de bestaande percelering, bouwhoogte en benaming behouden, de oorspronkelijke vormgeving werd niet hernomen. De gevel van bak- en zandsteen werd opgetrokken in neo-Brabantse barokstijl met hoge klokgevel met dakvenster en

oculus.

Café ontworpen door Alexis Sterck

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49006>)

Grote Markt 34 (Dendermonde)

Huis deel uitmakend van het huizenblok nummers 33-38 na de totale oorlogsvernieling van 1914 door de stad heropgebouwd in neo-Brabantse barokstijl naar het ontwerp van stadsarchitect Alexis Sterck van 1920. Na de Eerste Wereldoorlog werd het café in een eclectische stijl met invloeden uit de barok en renaissance herbouwd. Symmetrisch opgebouwde en rijk versierde gevel in bak- en zandsteen opgetrokken uitlopend in een in- en uitgezwenkte geveltop met bekronend gebogen

fronton.

Café ontworpen door Alexis Sterck

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49009>)

Grote Markt 37, Kerkstraat 3 (Dendermonde)

Voorlaatste huis van huizenblok nummers 33-38 dat na de totale oorlogsvernieling van 1914 door de stad begin 1920 heropgebouwd werd in neo-Brabantse-barokstijl naar het ontwerp van stadsarchitect Alexis Sterck van 1920. Café herbouwd met een klokvormige schermgevel.

Herberg De Pelikaan

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49003>)

Grote Markt 30 (Dendermonde)

Deze woning, waarvan de vermeldingen teruggaan tot de 16de eeuw, behoort tot de uitzonderlijke gebouwen met een behouden laat 17de-eeuwse kern. De voormalige herberg telt drie traveeën, twee bouwlagen en een hoge in- en uitgezwente gevel onder zadeldak. De geveltop in twee geledingen met sierankers en oculus onder het bekronende driehoekig fronton is gedateerd 1685.

Herberg Den Tinnen Pot

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49008>)

Grote Markt 36, Kerkstraat 5 (Dendermonde)

Handelspand dat deel uitmaakt van het huizenblok nummers 33-38 dat na de totale oorlogsvernieling van 1914 door de stad circa 1921-1922 heropgebouwd werd in een neostijl naar het ontwerp van stadsarchitect Alexis Sterck van 1920. Het voormalige café werd heropgebouwd in neotraditionele stijl met een trapgevel aan voor- en achtergevel, dit in tegenstelling tot de andere panden die hoofdzakelijk in neobarokstijl heropgebouwd werden.

Herenhuis textielfabrikant Clément Ramlot

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48994>)

Grote Markt 19 (Dendermonde)

Volgens kadastragegevens bevond zich hier in de eerste helft van de 19de eeuw samen met het aanpalende pand een privéschool voor meisjes, vervolgens de herenwoning van textielfabrikant Clément Ramlot. Beeldbepalend gebouw van vier traveeën en drie bouwlagen onder twee parallel geplaatste zadeldaken.

Herenhuis weduwe Geerinckx

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48990>)

Grote Markt 9-10 (Dendermonde)

Heden breedhuis onder een mank zadeldak (kunstleien) van vijf traveeën en drie bouwlagen in neoclassicistische stijl. De bepleisterde lijstgevel uit de tweede helft van de 19de eeuw wordt gekenmerkt door een evenwichtige gevelopbouw. De oorspronkelijk bepleisterde, verspringende achtergevel uitziend op de Dender, heeft centraal een rondboogvormig venster dat wellicht de traphal verlicht. In de kleine tuin achter de woning situeren zich loodrecht op het woonhuis de bijgebouwen in baksteenbouw.

Hoekhuis met café Sint-Joris

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/49010>)

Grote Markt 38, Kerkstraat 1 (Dendermonde)

Hoekhuis dat het huizenblok met nummers 33-38, dat na de totale vernieling in 1914 door de stad heropgebouwd werd in neostijl naar het ontwerp van stadsarchitect Alexis Sterck van 1920, ten oosten afsluit. Om het Justitieplein te kunnen vergroten werd het aanpalende hoekhuis nummer 39 niet heropgebouwd en werd nummer 38 bijgevolg omgevormd tot een driegevelwoning. De voormalige herberg is opgetrokken in neotraditionele bak- en zandsteenstijl met verspringende trapgevels en verwerking van Euvillesteen.

Lijnwaadwinkel van Peero - De Caluwé

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48989>)

Grote Markt 8 (Dendermonde)

In de 19de eeuw was hier de lijnwaadwinkel van Peero - De Caluwé en vervolgens een herberg in ondergebracht. Volgens een oude foto uit circa 1860-1865 betrof het een smalle woning van twee traveeën en tweeënhalve bouwlaag onder een zadeldak met een bepleisterde lijstgevel en centrale voordeur.

Neotraditioneel burgerhuis

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/48999>)

Grote Markt 26 (Dendermonde)

Deze woning maakte vroeger deel uit van een ensemble van drie, nummers 25-26-27, daterend van circa 1850. Ze werd volledig vernield tijdens de Eerste Wereldoorlog en circa 1920-1922 heropgebouwd in neotraditionele stijl. Deze smalle woning in baksteenbouw met decoratieve accenten in witsteen.

Is de gedeeltelijke bescherming van

Grote Markt

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/125558>)

Grote Markt (Dendermonde)

De Grote Markt is centraal gelegen midden de historische stadskern van Dendermonde. De markt lag voor de burcht, de verblijfplaats van de heren van Dendermonde. Vermoedelijk kwam het marktplein in dezelfde periode als het slot tot stand, wat het ontstaan van deze locatie minstens in de 11de eeuw plaatst.

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2025: *Grote Markt* [online],

<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/8512>

(<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/8512>) (geraadpleegd op 11 december 2025).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? [Meld het ons via het contactformulier \(/contact?uri=https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/8512\)](#).